

АЙЗЪК АЗИМОВ ДВИЖЕЩА СИЛА

Превод от английски: Катя Димитрова, 1984

chitanka.info

Земята беше превърната в огромен парк. Буйна растителност покриваше цялата суша.

На борда на пътническия лайнер „Луна-Земя“ Лу Тансония наблюдаваше мрачно как дискът на планетата бавно се увеличаваше. Дългият изпъкнал нос придаваше печално изражение на лицето му, но сега това напълно съответствуваше на настроението на младия учен.

Досега Лу никога не беше напуснал Земята за толкова дълго време. Мисълта за не твърде приятния период на адаптация не подобряваше състоянието му, но не тя беше причина за тъгата, обзела Лу, когато приближаваше родната планета.

Отдалеч Земята си оставаше огромно, светещо кълбо в бялата пелена на облаците, запазило своята първична красота. Изглеждаше, че нищо на нея не се е изменило от времето, когато преди триста милиона години животът се е измъкнал от морето и се е втурнал по сушата, за да я завладее.

И чак когато корабът приближи атмосферата, започна да се забелязва влиянието на човека върху земната растителност. Девствената природа вече не съществуваше.

Горите растяха в стройни редици и на всяко дърво нечий ръце бяха окачили табелка с названието на вида и произхода му. Житата и тревите в полята растяха и се редуваха в строго съответствие със сеитбообращението, растенията се подхранваха и плевеха от автомати. Пресметнати бяха и малкото останали домашни животни и Лу подозираше, че е известен даже и броят на тревичките.

Дивите животни бяха такава рядкост, че срещата с някое от тях ставаше сензация. Даже насекомите намаляха, а едрите бозайници се бяха запазили само в националните паркове, броят на които непрекъснато намаляваше. Котките почти изчезнаха, защото се смяташе за по-съвременно в къщи да се държи катеричка.

Налага се поправка! Намаляваше само животинският свят на Земята. Общият брой на живите организми не се беше изменил, но по-голямата част от него, почти три четвърти, се състоеше само от представители на вида хомо сапиенс. И въпреки всички усилия, полагани поне на думи от Всемирното бюро по екология, тази част от година на година бавно, но неизменно нарастваше.

И сега, впрочем, както винаги, Лу мислеше за това с нарастващо чувство за загуба. Присъствието на човека не биеше на очи. Даже сега,

когато корабът правеше последни обиколки около планетата, Лу не виждаше и следа от цивилизация. Гигантските, разрастващи се градове бяха изчезнали. От голяма височина сред гъстата растителност все още можеше да се различат лъчите на старите автомагистралаи, но отблизо те ставаха невидими. Човечеството, милиардите хора с техните градове, машини, енергетични станции, транспортни тунели отиде под земята. Използването на слънчевата енергия позволи страхът от глада или от недостига на топлина да се забрави.

Приближавайки планетата, Лу с вълнение мислеше какво го очаква на Земята. Днес, след дълги месеци на неуспехи, той можа да си уреди лична среща с Адрастус, който беше последната му надежда.

Ино Адрастус възглавяваше Всемирното бюро по екология. Малцина знаеха нещо за функциите на тази организация, а и въобще за нейното съществуване, но в действителност Адрастус заемаше най-важния пост на Земята, защото бюрото контролираше всичко.

Именно за това говореше и Ян Марли, настанен удобно в креслото пред бюрото на Адрастус.

— Кълна се в книгите си, това е най-важният пост на Земята. За това именно искам да напиша.

Адрастус повдигна рамене. Неговата набита фигура, прошарените кестеняви коси и светлосините очи, обкръжени с паяжина от бръчки, вече не едно десетилетие бяха неделима част от административната машина. Той възглавяваше Бюрото по екология от началото на неговото съществуване. За тези, които го познаваха, думите Адрастус и екология бяха синоними.

— Ако трябва да говорим истината, аз едва ли решавам нещо — отбеляза той. — Директивите, които подписвам, в действителност не са мои. Подписвам ги само затова, защото подписът на компютъра би предизвикал трудности от психологически характер. Но вие разбирате, че само компютрите могат да извършат предварителната работа.

Всекидневно бюрото преработва невероятно количество информация. Данните постъпват от всички краища на земното кълбо и се отнасят не само до раждането и смъртта на хората, за миграцията на населението, за производството и потреблението, но и за всякакви изменения в животинския и растителния свят, а да не говорим за

състоянието на основните компоненти на окръжаващата среда — въздух, океан, почва. Цялата тази информация се съхранява в паметта, откъдето и получаваме отговорите на всички наши въпроси.

— Чак на всички ли? — попита Марли, като погледна втрещено Адрастус.

— Ние се научихме да не безпокоим компютрите с въпроси, които нямат отговор — усмихна се той.

— И в резултат — екологическо равновесие?

— Съвършено вярно, само че особено равновесие. Виждате ли, равновесие се е поддържало в продължение на цялата история на нашата планета, но се е запазвало само благодарение на катастрофите. Всеки път след период на временна неустойчивост екологическото равновесие е постигано чрез глад или епидемии, чрез рязко изменение на климатичните условия. Сега всекидневният контрол и внасянето на съответни корекции ни позволяват да пресечем развитието на опасни тенденции, като по този начин поддържаме равновесие, избягвайки катастрофите.

— Именно на вас, господин Адрастус, принадлежи фразата: „Движещата сила на човечеството е балансираната екология“.

— Казват, че е така.

— Но нали именно нея чета на стената зад гърба ви.

— Мои са само първите три думи — сухо отвърна Адрастус.

На светлинното табло над главата му ярко светеха думите:

ДВИЖЕЩАТА СИЛА НА ЧОВЕЧЕСТВОТО...

— Не е задължително да се довършва фразата, тя и без това е известна на всички.

— С какво още мога да ви бъда полезен?

— Бих ви помолил да ми разрешите да погледам как работите.

— Ще видите високопоставен чиновник.

— Не ми се вярва. Мога ли да присъствувам на една от срещите, които сте определили за днес?

— Днес имам само една среща. С младия учен Лу Тансония. Можете да останете. Той е сътрудник в една от нашите лунни лаборатории. Слава богу, че имаме Луна. Иначе всички експерименти би трябвало да провеждаме на Земята, а ние и без това си имаме достатъчно грижи.

— Имате предвид експериментите с радиоактивни вещества?

— Не само тях...

Едва сподавяно вълнение и предчувствие за беда бяха изписани на лицето на Лу.

— Радвам се, че ми се предостави случай да се срещна с вас, господин секретар — започна той.

— Много жалко, че това не стана по-рано — отвърна Адрастус. — Получих чудесни отзиви за вашата работа. Запознайте се, моля, това е писателят Ян Марли. Надявам се, че няма да ни пречи.

Лу погледна бегло писателя, кимна и веднага се обърна към Адрастус.

— Господин секретар...

— Господин секретар, обръщам се лично към вас по повод на моя проект...

— Зная за какво говорите. Компютрите ме запознаха с неговото съдържание. Проектът е отхвърлен.

— Да! Затова помолих да ме приемете!

Адрастус се усмихна и поклати глава.

— Вие ме поставяте в неудобно положение. Нима разчитате, че ще намеря смелост да отменя тяхното решение?

— Но вие сте длъжен да го направите! — възкликна с жар Лу. — Аз съм специалист в областта на генното инженерство...

— Зная.

— Макар сега — продължи Лу, без да слуша Адрастус — то да е само придатък на медицината, неговите възможности са много големи.

— Думите ви ме учудват. Вие сте получили медицинско образование и вашите трудове в тази област са широко известни. Казвах ми, че след година-две изследванията ви ще позволят да ликвидираме диабета.

— И какво от това? Лекуването на диабета доведе само до намаляване на смъртността и до увеличаване броя на населението на Земята.

— Известна ми е тази гледна точка.

— Но нали и вие не мислите другояче, господин секретар? Вие писахте за това в своите трудове. На всеки мислещ човек, а още повече

на вас, е известно какво става. Пренаселението означава влошаване на условията за съществуване, а приспособяването към новите условия ще става за сметка на ограничаване на личните интереси на всеки.

— Дълго ли репетирахте тази реч, мистър Тансония?

Лу се изчерви леко.

— При това видовете и броят на животните и растенията с изключение на тези, които стават за храна, непрекъснато намаляват. С всяка измината година екологическата система става все по-проста.

— Но остава в равновесие.

— Да, губейки при това своето разнообразие и цветове. И ние даже не знаем доколко е добро това равновесие. Приемаме го само защото нищо не можем да предложим в замяна.

— А вие какво бихте искали да предложите?

— Попитайте компютъра, който отхвърли проекта ми. Искам да започна широка програма от изследвания по генно инженерство, като се използва генният фонд на животинския и растителния свят. На тази основа искам да получа нови видове, преди старите да изчезнат окончателно.

— И с каква цел?

— За да създам изкуствени екосистеми на базата на растителни и животински видове, които не се срещат в природата.

— И какво ще получите в резултат от това?

— Не зная. Ако бих могъл да предскажа резултата, не би си струвало да се започва тази работа. Но затова пък ще изясним какво движи екосистемата. Засега сме взели онова, което ни е дала природата, след това погубихме и разрушихме всичко и сега се приспособяваме към това, което е останало. Защо да не създадем нещо сами и да изучим своето творение?

— Предлагате да строим екосистема слепешката, надявайки се на случая?

— Нашите знания не позволяват да се върви по друг път. Според генното инженерство в основата на развитието се намира случайната мутация. В медицината такава случайност трябва да се сведе до минимум, тъй като при всяко изследване се изисква определен резултат. А аз искам да използвам максимално елемента случайност.

Адрастус за миг се намръщи.

— И къде възнамерявате да създадете такава екосистема? Какво ще стане, ако тя влезе в съприкосновение със съществуващата вече на Земята и доведе до нарушаването ѝ? Това не можем да допуснем.

— Възнамерявам да провеждам експериментите на астероидите. До този извод дойдох, след като проектът вече беше предаден за заключение на компютрите. Може би това обстоятелство щеше да промени тяхното решение. Ще използваме няколко малки астероида. На всеки от тях ще създадем нормални условия за съществуване, ще ги снабдим с източници на енергия. И накрая ще заселим на всеки от тях група растения и животни, способни да образуват затворена екологична система. Ще видим какво ще се получи. Ако системата се окаже нежизнеспособна, ще се постареем да разберем причината, ще отстраним, или по-скоро ще добавим или ще изменим съотношението на различните видове. Ще създадем приложна екология — наука, която по сложност и значение ще превъзхожда генното инженерство.

— Но каква ще бъде ползата от всичко това?

— Наистина е трудно да се назове нещо конкретно. Но нима може да се твърди, че няма да има полза? Ще се увеличат познанията ни в онази област, в която са ни особено необходими — Лу показва светещите над Адрастус думи. — Това сте го казали вие: „Движещата сила на човечеството е балансираната екология“. Аз предлагам да се проведат експериментални изследвания на екологичната система като цяло, каквито по-рано не са правени.

— Колко астероида ще са ви необходими?

Лу се поколеба.

— Десет — и с нарастваща възбуда добави — като начало.

— Вземете пет — каза Адрастус, приближи към себе си проекта на Лу и като задраска заключението на компютъра, бързо написа своето решение.

— И сега ли, след като отменихте заключението на компютрите, ще твърдите, че сте само един високопоставен чиновник? — попита Марли след излизането на Лу. — Наистина ли смятате, че предложението на младия човек заслужава внимание?

— Не съм убеден. Едва ли ще се получи нещо. Проблемът е толкова сложен, че въпреки целия му ентузиазъм за получаването на

значителен резултат ще са нужни много повече средства, отколкото имаме на разположение.

— Сигурен ли сте в това?

— Така смята компютърът. Затова и е отхвърлил проекта.

— Тогава защо вие отменихте това решение?

— Защото аз, а и целият ни обществен институт съществуваме, за да запазим нещо много по-голямо от екологическото равновесие.

Марли се наведе напред.

— Простете, нищо не разбирам.

— Работата е в това, че вие невярно цитирате казаното от мен преди много години. Навремето аз изрекох две фрази, които след това се трансформираха в една и вече не ми се предостави възможност да ги разделя. Вероятно човечеството не желае да ги приеме в истинския им вид...

— Значи думите „Движещата сила на човечеството е балансираната екология“ не са ваши?

— Точно така. Аз казах: „Главната потребност на човечеството е балансираната екология“.

— Но зад гърба ви е написано — „Движещата сила на човечеството...“

— Това е началото на второто изречение, което хората отказват да повтарят, но аз никога няма да забравя: „Движещата сила на човечеството е духът на творческата неудовлетвореност“. Отмених решението на компютъра не заради екологията. Тя ни е необходима само за да живеем. Отмених го, за да запазя жаждата за съзидание и творческия дух на този младеж. Ако престане да твори, човекът ще престане да бъде човек. Да се запази творческият дух, е много по-важно, отколкото просто да се съществува.

Марли се надигна.

— Господин секретар, подозирам, че не случайно избрахте времето за интервю. Вие сте искали да публикувам думите ви, така ли е?

— Да смятаме — усмихна се Адрастус, — че просто съм искал да се възстанови истината.

Публикувано във вестник „Орбита“, броеве 48,49/1984 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.